

Miziuk V. A.

MIXED LEARNING AS A PROBLEM OF MODERN EDUCATIONAL SPACE

In today's information society, the task of finding and improving teaching methods that are oriented not only on educational requirements, but also on the student's particularities, is set before education.

The system of distance learning, which was the guideline for the introduction of e-learning in the educational process, has both positive and negative aspects when organizing the activities of teachers and students. Mixed learning as a form of integration of distance and traditional training helps to eliminate the disadvantages of distance education and increase traditional learning through the integration of these forms of organization of educational space.

The article reveals the essence of the concept of «mixed learning», identifies its features, namely: the form of training refers to the traditional one; a part of the training is implemented in the remote mode; educational materials are placed in the space of the Internet or the virtual space of the institution; it is personalized. on the basis of this revealed the positive features of the integration of mixed learning with distance learning.

It is shown that the introduction of innovative forms of teaching is not always perceived positively by teachers. Negative attitude is related to the established traditional views and the inability to work with digital resources. An approach to the solution of the contradiction between the requirements of the digital society, education and the inadequate level of proficiency of the teachers of the University of ICT was revealed. Organization of the permanent department for the implementation of the best methods of mixed learning will allow to conduct scientific and methodological support of the project on the basis of research of the concept and terminology apparatus, studying the models of mixed learning and its opportunities in the organization of classroom and independent work; will help to develop effective methodology, tools and practical recommendations for organizing and accompanying mixed learning in the educational process of the university.

Key words: information society, digital technologies, distance education, disadvantages of distance education, mixed learning, signs of mixed learning, positive aspects of mixed learning, teacher training.

Дата надходження статті: «19» жовтня 2018 р.

УДК 37.09:378

Олійник Ю. І.*

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті розглянуто сутність та структуру сучасного освітнього середовища. Проаналізовані відмінності між поняттями «освітнє середовище» та «освітній простір». Розглядаючи технологізацію освітньої сфери як об'єктивний процес, новий еволюційний етап, умови якого потребують перегляду підходів у формуванні, супроводі та забезпеченні процесу природного розвитку особистості. Визначено структурні компоненти інноваційного освітнього середовища та психолого-педагогічні умови його формування, особливу увагу надано сучасній методології технологізації освітньої діяльності. Вивчення феномену педагогічної технології дозволило виділити низку визначальних характеристик, більшість із яких можливо визначити, як безумовні переваги, зважаючи на результати застосування. Алгоритм реалізації педагогічної технології передбачає систематичну, цілеспрямовану, свідомо проєктовану на визначений результат діяльність фахівця. Таким чином, неструктуроване елементарне виконання педагогічних дій не може розглядатись як технологія. Отже, педагогічна технологія спрямовується на вдосконалення майстерності педагога, його компетентності у вирішенні освітніх завдань. Науковому інтересу до проблеми технологізації освітнього середовища можливо надати характеристику постійного, однак означений факт не свідчить

* © Олійник Ю. І.

про одностайність сприйняття педагогічних технологій. Серед «відкритих» питань, пов'язаних з педагогічними технологіями, нагальними залишаються такі: відсутність єдиних підходів до визначення поняття «педагогічна технологія» й чіткої класифікації існуючих технологій; невизначеність «критичного порогу» застосовності педагогічних технологій (особливо в контексті виховної діяльності); протиріччя між алгоритмізацією, граничної схематичністю технології й суб'єктивної, творчої природою педагогічного процесу; співвідношення понять «педагогічна технологія», «методика навчання», «форма навчання». Аналізовано педагогічні технології як компонент сучасного освітнього середовища: розглянуто структуру, властивості, умови застосування. Важливим багатовимірним аспектом, який потребує системного аналізу, є комплекс умов застосування педагогічних технологій. Висвітлено технологічні характеристики сучасного освітнього простору.

Ключові слова: освітнє середовище; педагогічна технологія; критерії технологічності; компоненти освітнього середовища; педагогічні інновації.

Швидкоплинні зміни сучасного соціокультурного простору вимагають осмислити такі фундаментальні поняття, як суспільство, суб'єкт, наука, освіта, оскільки в контексті переходу суспільства від постіндустріального до інформаційного змінюється внутрішній зміст цих понять. В інформаційному суспільстві, де акмеологічні характеристики набувають особливої значущості, неухильно зростатиме роль якості освітнього середовища.

Технологізація освітнього простору, зокрема, застосування інформаційно-комунікаційних технологій породжує низку проблем щодо удосконалення методів, форм освітнього процесу, змістовної інтеграції навчальних курсів, фундаменталізації знань. Детермінантними умовами формування освітнього середовища сьогодення виявляється забезпечення сучасною комп'ютерною технікою та програмними продуктами, підготовка та перепідготовка педагогічних працівників у системі неперервної освіти, самоосвіти й самовдосконалення, набуття суб'єктами освітнього середовища основ інформаційної культури [3; 4].

Компоненти освітнього середовища – феномену суспільного простору, визначаються специфічними характеристиками, серед яких, насамперед, адаптивність, поліфункціональність, варіативність.

Соціокультурна еволюція українського суспільства формує потребу оновлення освітніх стратегій. Демократизація, гуманізація, відкритість освіти актуалізували необхідність змін суспільних функцій системи освіти, зокрема у формуванні ціннісних орієнтирів особистості. Аналіз структурних перетворень у сучасному освітньому середовищі передбачає визначення основних характеристик загальної системи, а також окремих її компонентів в історичній ретроспективі.

Природовідповідність формування освітнього середовища як основний принцип обґрунтовано засновником класичної освітньої системи Я. А. Коменським. Результати аналізу розвитку освітньої системи свідчать про кропітку дослідницьку роботу щодо вивчення характеристик освітнього середовища та окремих його компонентів послідовників автора «Великої дидактики» Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, А. Дістервега.

Сучасне наукове визначення освітнього процесу – синергетичний феномен, сконцентрований на особистості. Еволюційна трансформація освітнього середовища – об'єктивне явище, однією з детермінант якого є постійне зростання суспільних запитів та вимог до рівня інтелектуально-творчих видів діяльності індивідуума. Гуманітаризація освітньої сфери є невід'ємною складовою цивілізаційного розвитку суспільства, оскільки, по-перше, розширює діапазон реалізації особистісного потенціалу учасників освітнього процесу, а, по-друге, слугує дієвим стимулом розвитку творчих здібностей особистості.

Значний вплив на оновлення ціннісних орієнтирів суспільства завжди мала сфера матеріального виробництва. Технологічна революція початку ХХ століття створила

умови нової соціокультурної форми взаємодії людей. Глобальну технологізацію сучасного суспільства можливо сприймати, як наслідок оновленого світосприйняття. Отже, освітній процес, який вибудовується як певна технологія, є втіленням емпіричних моделей сьогодення.

Технологічний підхід, який ґрунтується на досвіді педагогічних інновацій, авторських шкіл та вчителів-новаторів в освітньо-виховній діяльності, виявився одним із факторів еволюції освітніх систем. Найбільшого поширення набуло загальне, міжпредметне визначення й трактування цього поняття: «технологія – це наукова, практично обґрунтована система діяльності, яку людина застосовує з метою перетворення навколишнього середовища, виробництва матеріальних або духовних цінностей» [1, с. 3].

Стратегічним завданням сучасної освітньої системи є формування життєвих навичок особистості. Це завдання можливо реалізувати лише за допомогою раціонально вибудованого освітнього середовища. Традиційні форми та методи навчання – переважно пасивні способи отримання інформації, тому самостійне здобування й застосування отриманих знань як форма освітньої роботи не є провідною.

Сутність технологізації освітньої системи полягає в перетворенні педагогічного процесу на цілеспрямований процес координованої діяльності всіх його суб'єктів. Об'єктами технологізації в освітній діяльності є психолого-педагогічні умови, організаційні форми, методики, засоби переробки і надання інформації, способи взаємодії суб'єктів освітньої діяльності, процедури їхньої особистісно-професійної поведінки, самоуправління й творчого розвитку цілі, зміст та сприйняття навчальних програм [3, с. 127]

Мета статті – визначити основні технологічні характеристики сучасного освітнього середовища та умови їх формування.

З визнанням педагогічних технологій важливим компонентом сучасного освітнього середовища не припиняються спроби з'ясування сутності та особливостей одного з його формувальних компонентів. Це спричинено, по-перше, поглибленням наукового й практичного інтересу до педагогічних технологій як засобу підвищення результативності освітньої діяльності, з іншого, - розвитком педагогічних технологій, який виявляє їхні нові сутнісні універсальні властивості. Діапазон дослідницьких підходів до визначення поняття «педагогічна технологія» досить широкий. Академік Б. Ліхачов розглядав педагогічну технологію, як сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і поєднання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; організаційно-методичний інструментарій педагогічного процесу. Педагог-дослідник П. Москаленко вважає цей феномен послідовним (системно представленим) рядом указівок, діяльностей і операцій моделювання, реалізації діагностики ефективності, корекції процесу навчання або виховання. В. Беспалько визначає педагогічну технологію як проект певної педагогічної системи, що реалізується на практиці, як змістову техніку реалізації навчально-виховного процесу.

Асоціація з педагогічних комунікацій і технологій (США, 1979) (Association for Educational Communications and Technology) визначає педагогічну технологію як «комплексний, безупинний процес, що охоплює людей, ідеї, засоби і способи організації діяльності з аналізу проблем і планування, сприяє забезпеченню, здійсненню вирішення проблем, що відносяться до всіх аспектів засвоєння знань».

На думку І. Підласого, сутність педагогічної технології, явища усеосяжного багатобічного і багатовимірного, можливо висловити простіше й коротше: «педагогічна технологія – це вся сукупність знань і дій, спрямованих на досягнення мети розвитку, виховання і навчання» [3, с. 7].

Аналіз сформульованих визначень надає можливість узагальнити, що в усіх наведених визначеннях поняття «технологія» містяться характеристики процесуальної

частини освітньої діяльності.

Відповідно до вищезазначеного виникає потреба в розмежуванні таких понять, як «освітня технологія», «технологія навчання (виховання, управління)» та «педагогічна технологія», оскільки вони не синонімічними.

Освітня технологія містить загальну стратегію розвитку системи освіти, єдиного освітнього простору. Предметне середовище функціонування освітніх технологій – стратегічні завдання освітніх систем: проектування й планування цілей, результатів, основних етапів, способів, організаційних форм освітнього процесу, прогнозування розвитку освіти. Такими освітніми технологіями є концепції освіти, освітні закони, освітні системи. Невід’ємними складниками освітньої системи України є дошкільна освіта, повна загальна середня освіта, позашкільна освіта, спеціалізована освіта, професійна освіта, фахова передвища освіта, вища освіта, освіта дорослих, у тому числі – післядипломна [2].

Структурна насиченість та багатовимірність освітніх технологій значно ускладнюють надання вичерпного визначення поняття «освітні технології». Педагогічні технології розглядаються науковцями як частина освітньої технології, яку складають також технології навчання, виховання, управління та низка педагогічних технік. Інформаційно-комунікаційні технології являють особливу групу домінантного впливу, оскільки інтегрована до всіх виокремлених технологічних груп і застосовується в навчанні, вихованні та управлінні [3, с. 18].

Об’єднують освітню, педагогічну технологію, а також технологію навчання (виховання, управління) актуальні для певного історичного етапу освітні концепції, педагогічні парадигми (системи поглядів).

Слово «технологія» походить від грецьких слів *techne* – мистецтво, майстерність і *logos* – вчення, тому термін «освітня технологія» буквально означає вчення про освітнє мистецтво як специфічну галузь соціокультурної діяльності суспільства.

Структура педагогічної технології як діяльнісного компонента освітнього процесу обов’язково має включати такі елементи:

- створення (діагностування) початкових умов;
- планування результатів навчання;
- засоби моніторингу поточного стану учня;
- набір педагогічних технік;
- критерії оцінювання результатів.

Зважаючи на висвітлені характеристики, відзначимо, що педагогічна технологія – це науково обґрунтована багатокomпонентна система, що забезпечує досягнення запланованого (гарантованого) результату навчання через певний алгоритм взаємодії педагога та учня.

Особливу увагу привертає формування умов застосування педагогічної технології. Важливим фактором впливу на результативність освітньої діяльності, за визначенням Н. Слюсаренко та М. Кульбацької, є застосування суб’єкт-суб’єктного підходу в організації педагогічного процесу, оскільки «об’єкт» виконує лише інертну, безініціативну функцію» [7, с. 196].

Аналіз структури педагогічної технології дозволяє визначити три основні взаємопов’язані компоненти:

- науковий: обґрунтоване рішення певної проблеми;
- описовий: модель, опис (вербальний, текстовий, схемний) умов, цілей, змісту, методів та засобів, алгоритмів дій, що застосовуються для досягнення запланованих результатів;
- діяльнісний: процес діяльності та взаємодії суб’єктів освітнього простору;

Таким чином, педагогічна технологія визначається як науково-педагогічний феномен – розділ педагогічної теорії, що досліджує та проектує найбільш оптимальні шляхи навчання: системи алгоритмів, способи діяльності, освітні процеси

та середовища. Отже, педагогічна технологія – це науково обґрунтована, програмована система функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, що забезпечує отримання запланованих результатів.

Педагогічна технологія як науково обґрунтоване рішення педагогічної проблеми містить результати аналізу фахового досвіду, концептуальність, прогностичність та соціокультурні орієнтири, отже, є синтезом науки і практики, поєднанням досвіду з новітніми відкриттями, гуманізацією та демократизацією суспільства. Концепція технології визначається в системі поглядів на педагогічний процес, ідеї, принципи, підходи, на основі яких організується фахова діяльність. Структурованість виявляється через наявність певної внутрішньої організації системи, системоутворюючих зв'язків її елементів, визначений алгоритм, який забезпечує стійкість та результативність системи.

Описовий аспект педагогічної технології реалізується документально у формах проекту, програми, технологічної схеми, карти тощо та в навчально-методичному забезпеченні: посібниках, інструкціях, розробках, планах, діагностичних засобах та тренінгових вправах. Алгоритмічність просторової структури технології полягає в поділі на окремі змістові ділянки (кроки, ступені, етапи тощо), які реалізуються в просторовому та часовому вимірі, за визначених умов. Варіативність і гнучкість технології полягає в можливості змін циклічності елементів алгоритму в залежності від умов реалізації або результатів виконання окремих етапів технології.

Формування цілеспрямованого та керованого технологічного процесу містить послідовні етапи цілепокладання, планування, організації, реалізації цілей та аналізу результатів.

Керованість виходить із стратегічної направленості технології, що визначається її цінностями й цілями. Вона передбачає можливість діагностичного цілепокладання, планування, проектування педагогічного процесу, варіювання засобами і методами з метою корекції, адаптації тощо. Цілі та керованість розглядаються як системоутворюючі фактори педагогічних технологій. Інструментальність – це інструментальна забезпеченість комплексом навчально-методичних, дидактичних засобів та інструментів, що супроводжують основні операції освітнього процесу: підручники, посібники, методичні матеріали на усіх видах носіїв інформації, обладнання тощо. Прогнозованість результатів є узагальненою якістю будь-якої технології й полягає, зокрема, у гарантованості досягнення певної мети. Ефективність – відношення результату до кількості витратних засобів та ресурсів.

Конкурентні умови сучасних педагогічних технологій обумовлюють характеристики результативності та оптимальності, де оптимальність визначається найкращим результатом з можливих за певних умов. Відтворюваність означає можливість застосування (перенесення, повторення, відтворення) педагогічної технології в інших умовах та іншими суб'єктами.

Критеріями технологічності освітнього середовища є:

- науковість (концептуальність, розвиваючий характер);
- системність (комплексність, цілісність);
- структурованість (ієрархічність, логічність, алгоритмічність, варіативність);
- процесуальність (керованість, інструментальність, діагностичність, прогнозованість, ефективність, оптимальність, відтворюваність).

Науковий підхід в аналізі педагогічних технологій ґрунтується на класифікації, упорядковуючи відомі способи фахової освітньої діяльності за певними ознаками: загальними, специфічними, суттєвими, випадковими, теоретичними, практичними. Визначена класифікація не має характеристик абсолютної, тому деякі аспекти залишаються відкритими.

Отже, педагогічна технологія – явище багатомірне: у теорії та практиці функціонування сучасного освітнього середовища реалізовано багато варіантів

освітнього процесу. Індивідуальна фахова інтерпретація додає в освітній процес щось своє, особистісне, що надає можливість розглядати освітню діяльність певного педагога як авторську технологію, яка в значній мірі впливає на формування освітнього середовища.

Методології реалізації освітньої діяльності в сучасному освітньому середовищі детерміновані пріоритетом інтегративних, синтезуючих тенденцій суспільного розвитку та соціального запиту на якість компетентісних характеристик освітнього продукту. Реалізація визначених завдань потребує насичення освітнього середовища педагогічними технологіями, застосування яких забезпечить зростання рівня та якості знань та набуття компетентностей здобувачами освіти, достатніх для виявлення, сприйняття та вирішення актуальних соціокультурних проблем, ситуацій чи явищ у всій багатогранності на новому, вищому рівні усвідомлення.

Реалізація означеного завдання розвитку педагогічних технологій потребує вивчення інших компонентів сучасного освітнього середовища. Перспектива подальшого наукового пошуку вбачається в детальному параметричному аналізі усіх компонентів структури середовища педагогічної взаємодії.

Література:

1. Биков В. Ю. Навчальне середовище сучасних педагогічних систем. *Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*. 2010. № 1. URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp1/Bykov.pdf
2. Закон України «Про освіту» URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>
3. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навчальний посібник. К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
4. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років. URL: http://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf
5. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. 616 с.
6. Сисоєва С. О. Педагогічні технології: коротка характеристика сутнісних ознак. *Педагогічний процес: теорія і практика*: зб. наук. пр. 2006. Вип. 2. С. 127-131.
7. Слюсаренко Н., Кульбацька М. Суб'єкт-суб'єктний підхід до організації педагогічного процесу. *Людинознавчі студії*: збірник наукових праць Дрогобицького ДПУ імені Івана Франка. Серія «Педагогіка», 2015. № 1. С. 194-201.
8. Сучасні освітні технології: Рекомендаційний бібліографічний покажчик / Міністерство освіти України, інститут змісту і методів навчання, Центральна освітянська бібліотека. Київ: АТ «ВІПОЛ».
9. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2012. 224 с.

Oliynyk Yu. I.

PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AS A COMPONENT OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The essence and structure of the modern educational environment are considered in the article. The differences between the concepts «educational environment» and «educational space» are analyzed. Considering the technology of the educational sphere as an objective process, a new evolutionary stage, the conditions of which require a revision of approaches in the formation, support and ensuring the process of natural development of the individual. The structural components of the innovative educational environment and the psychological and pedagogical conditions of its formation are determined, special attention is given to the modern methodology of technology education of educational activity. The study of the phenomenon of pedagogical technology has allowed to distinguish a number of defining characteristics, most of which can be defined as unconditional benefits, taking into account the results of application. The algorithm for implementing pedagogical technology involves a systematic, purposeful, deliberately designed specialist for a certain result. Thus, technology can not be considered unstructured elementary performance of pedagogical actions.

Consequently, pedagogical technology is aimed at improving the teacher's skills, his competence in solving educational problems. Scientific interest in the problem of technology education in the educational environment may provide a characteristic of the permanent, but the fact does not indicate the unanimity of the perception of pedagogical technologies. Among the «open» issues related to pedagogical technologies, the following are urgent: lack of common approaches to the definition of «pedagogical technology» and a clear classification of existing technologies; the uncertainty of the «critical threshold» for the applicability of pedagogical technologies (especially in the context of educational activities); the contradiction between algorithmization, the boundary schematic of technology and the subjective, creative nature of the pedagogical process; correlation of concepts «pedagogical technology», «teaching method», «form of education». Pedagogical technologies as a component of the modern educational environment are analyzed: the structure, properties, conditions of application are considered. An important multidimensional aspect that needs systematic analysis is the complex of conditions for the use of pedagogical technologies. The technological characteristics of modern educational space are highlighted.

Key words: educational environment; pedagogical technology; performance criteria; components of the educational environment; pedagogical innovations.

Дата надходження статті: «17» жовтня 2018 р.

УДК 378.018(44)

Писаревська О. В.*

СУЧАСНА СИСТЕМА ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ ФРАНЦІЇ

У статті розглянуто систему вищої освіти Франції та французької вищої юридичної освіти, аналізується їхня структура, особливості, відмінність між різними типами навчальних закладів. Обґрунтовано актуальність аналізу досвіду Франції як країни-учасниці єдиного європейського освітнього простору та країни, престиж освітніх установ якої є відомим у всьому світі. Такий аналіз може бути доцільним для подальшого покращення стану освіти в галузі міжнародного права в Україні та впровадження необхідних змін вищій освіті відповідно до вимог сучасного суспільства. Проаналізовано статус французьких університетів, їхню систему управління, процес вступу та внутрішні відмінності. Наведено статистичні дані щодо кількості студентів на юридичних спеціальностях.

Проаналізовано сучасну структуру підготовки майбутніх юристів після реформи LMD (licence – master – doctorat) та її вплив на розвиток та функціонування системи вищої освіти. Розпочата в 2002 році ця реформа адаптувала навчання до європейських стандартів і відповідно до неї підготовку юристів у французькій освітній системі можна розділити на три цикли: бакалаврат/licence, магістратура/master та аспірантура з права/doctorat en droit. Досліджено зміст навчання на кожному циклі та особливості різних типів навчальних програм. Проаналізовано дисципліни, що викладаються на кожному циклі. Досліджено відмінності між різними типами магістратури. Установлено зв'язок між процесом навчання та майбутнім професійним середовищем, окреслено можливість стажувань та подальшого працевлаштування. Визначено французькі навчальні заклади, що спеціалізуються в галузі права та надають якісні освітні послуги, що дозволяють наступне працевлаштування випускників та їхню конкурентоздатність на ринку праці. Наведено приклади програм для здобуття вищого професійного рівня юристів певних напрямів.

Ключові слова: вища освіта, Франція, юридична освіта, навчання, система, бакалаврат, магістратура, аспірантура.

Однією із ознак сучасного суспільства є стрімкий розвиток міжнародних контактів, глобалізація освітніх процесів та потреба у відповідності професійних компетентностей

*© Писаревська О. В.